

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2455

av Johan Hedin (C)

Krafttag mot miljöbrott

Sammanfattning

Miljöbrott kan skada miljön och ekosystemtjänster som människan är beroende av. De kan också vara skadliga för människors hälsa. Miljöbrott kan röra sig om stort eller smått, från att slänga läkemedel i hushållssoporna till att dumpa olja på öppet vatten. Stora som små påverkar miljöbrotten oss i vår vardag, ökar risken för att vi utsätts för hälsovådliga ämnen och att vår natur förstörs.

Ett miljöbrott som är vanligt förekommande är att någon dumpar eller släpper ut farliga ämnen i naturen, oftast i syfte att slippa betala vad det kostar att hantera det korrekt eller att betala de avgifter det kostar att göra sig av med avfallet på ett lagenligt sätt. Ett annat exempel kan vara att någon driver en miljöfarlig verksamhet utan att ha de tillstånd som krävs, att man överträder tillståndets villkor eller att någon bedriver handel med skyddade arter.

Miljöbrott begås ibland uppsåtligt med avsikt att tjäna pengar. Internationellt konstateras att efter narkotika och vapen är miljöbrott den största illegala verksamheten i världen; den är global, organiserad och gränsöverskridande. Trots att problemet växer lagförs få miljöbrott. Ibland sker också miljöbrott på grund av brist på kunskap om de regler som gäller.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut.....	2
Förorenaren ska betala.....	2

Samverkan mot miljöbrott.....	3
Information till allmänheten	3
Artskyddsbrott.....	4
Specialiserade domare	4
Målvakter i fastighetsaffärer.....	4
Kontaktpunkter vid internationella utredningar	5
Effektivisera Cites	5

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förorenaren ska betala.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens skyldighet att samverka med andra myndigheter när det gäller miljöbrott.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om information till allmänheten om miljöbrott.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om artskyddsbrott.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om specialiserade miljöbrottsdomare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur målvakter i fastighetsaffärer där fastigheten är föremål för utredning i miljöbrott kan undvikas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att inrätta kontaktpunkter för miljöbrott och internationella artskyddsbrott (s.k. Citesbrott) på Europol och Interpol.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att effektivisera och tydliggöra Cites som organisation.

Förorenaren ska betala

Principen ”förorenaren betalar” är central. Ingen ska kunna smita undan. I 10 kapitlet i miljöbalken finns de bestämmelser som gäller verksamheter som orsakar miljöskador. Ansvarig för att vidta avhjälpande-/efterbehandlingsåtgärder är i första hand den som bedrivit den verksamhet som orsakat föroreningen enligt principen om att det är förorenaren som ska betala. I andra hand, om verksamhetsutövaren inte finns kvar eller

inte kan bekosta avhjälpandeåtgärder, ansvarar fastighetsägaren, men bara om fastigheten förvärvats efter den 1 januari 1999 då miljöbalken trädde i kraft.

I många fall upptäcks en miljöskada långt efter att den har skett och det händer att företaget som har orsakat skadan inte finns kvar eller har möjlighet att betala för skadan. I dessa fall hamnar kostnaderna ofta på det allmänna.

Regeringen bör agera för att företag ska ta ett miljömässigt ansvar för sin verksamhet. Därför behövs en ny översyn av hela 10 kapitlet i miljöbalken om verksamheter som orsakar miljöskador. En sådan utredning bör även se över möjligheterna att bolag vid tillståndsgivning måste ställa säkerhet för framtida saneringskostnader. Detta skulle kunna lösa de problem som uppstår när föroreningen upptäcks lång tid efter att ett förorenande företag försvunnit från platsen.

Samverkan mot miljöbrott

Miljöbrott berör ofta flera länder och en rad olika myndigheter både inom och utanför Sverige. Samverkan mellan olika myndigheter är viktigt för att ett effektivt arbete ska kunna utföras och för att olika typer av miljöbrott inte ska falla mellan stolarna.

Polisen samverkar redan bland annat med Tullverket, Kustbevakningen, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen. Regeringen bör se till att polisens skyldighet att samverka med andra myndigheter när det gäller miljöbrott framgår tydligt av regleringsbrevet.

Information till allmänheten

Statistiken kring miljöbrott är väldigt osäker. Främst eftersom det är ett brott som oftast inte drabbar en enskild person och som kanske dessutom inte upptäcks förrän tiotals år efter att brottet har begåtts. Det är inte omöjligt att många människor har brutit mot olika typer av miljöregler utan att veta om det och utan uppsåt till exempel genom att slänga gamla mediciner i avloppet eller soporna eller att köpa en souvenir av elfenben utomlands.

Därför bör regeringen ta steg för att tillse en ökad information till allmänheten om miljöbrott och konsekvenserna av att till exempel dumpa saker i skog och mark, att slänga farligt avfall i soporna eller köpa en souvenir utomlands som kan ha ett ursprung i illegalt handlade djurarter.

Artskyddsbrott

När det gäller illegal handel med fridlysta växter och djur är den idag mer omfattande än någonsin. Läget för elefanter och noshörningar är akut och agerar vi inte nu kan dessa djurarter vara utdöda inom tio år.

Värdet av ett noshörningshorn ligger idag kring runt 500 000 kronor per kilo. En noshörning dödas var elfte minut och jakten ökade med 3 000 procent 2007–2011. Kriminella ligor och rebellmilis är en del av handeln och inkomsterna därifrån går bland annat till att finansiera kriminella organisationer och terrorism.

Den illegala handeln är inte bara en miljö- eller naturresursfråga utan handlar lika mycket om nationell säkerhet och internationell kriminalitet med kopplingar till korruption, penningtvätt, passförfälskning och mord. Nyligen grep polisen i Stockholm tre personer misstänkta för handel med horn från utrotningshotade noshörningar. Hornet som togs i beslag kan vara värt runt fem miljoner kronor. Inom Sverige har det dessutom uppdagats att kriminella nätverk hanterat bland annat rovfåglar och deras ägg. Polis och åklagare måste prioritera denna form av miljöbrott på ett annat sätt än vad som hittills har skett.

Specialiserade domare

Miljöbrottmål handläggs vid allmän domstol. Antalet miljöbrottmål är i många domstolar lågt, vilket gör att domaren riskerar att ha mindre kunskaper om dessa än vad som är önskvärt. Processen riskerar därmed att inte hålla den höga standard som vi förväntar oss i det svenska rättsväsendet. Regeringen bör initiera en översyn av processen kring miljöbrotten för att utreda om dessa istället borde handläggas vid mark- och miljödomstolen eller om de juristdomare som handlägger målen borde vara specialiserade.

Målvakter i fastighetsaffärer

En fastighet som missköts kan bli föremål för miljöbrottsutredning. Inte sällan ligger den formella äganderätten på en så kallad målvakt, en person som vanligtvis inte har några tillgångar och också kan vara svår att ställa till svars för eventuella brott. Regeringen bör tillsätta en utredning för att komma åt problemet med så kallade målvakter i fastighetsaffärer där fastigheten är föremål för en miljöbrottsutredning.

Kontaktpunkter vid internationella utredningar

Miljö- och artskyddsbrott är ofta av internationell karaktär och internationellt arbete är av största vikt för att komma åt dessa. Möjligheterna till internationella polisutredningar bör öka och samarbetet mellan olika länders specialister bör organiseras bättre.

Regeringen bör verka för att kontaktpunkter för miljöbrott och internationella artskyddsbrott (Citesbrott) inrättas på Europol och Interpol.

Effektivisera Cites

Brott mot handel med hotade arter är ett växande problem och kommer numer på fjärde plats när det gäller grov organiserad brottslighet. Handeln med exempelvis noshörningshorn är lukrativ och straffen är i många länder låga. Det finns en tydlig koppling mellan ökad tjuvjakt på till elefanter och noshörningar och terroristdåd av kriminella grupperingar. För kriminella grupper är tjuvjakten ett sätt att få in pengar och finansiera sin verksamhet. Risken för att jaktdrabbade djur i förlängningen utrotas är också en fråga som gör att brottet borde stå högre upp på agendan. För att vi ska kunna rädda känsliga djurarter och förhindra terroristverksamhet bör regeringen verka för att Cites får ett tydligare mandat att agera mot handeln med utrotningshotade djur och att dess verksamhet och organisation effektiviseras och blir tydligare.

Johan Hedin (C)